ALİ BİN HÜSEYN (İbn-i Harbeveyh)

Şafiî mezhebi fıkıh âlimlerinden. Künyesi, Ebû Ubeyd'dir. 232 (m. 848) senesinde Bağdâd'da doğdu. 319 (m. 931)'de Bağdâd'da vefât etti. İlim aldığı zâtlar; Ebû Sevr, Dâvûd-ı Zâhirî, Yûsuf bin Mûsâ Kattân, Hafs bin Amr, Hüseyn İbni Ebî Zeyd Debbâğ, Hasen bin Arfe, Ebü'l-Eş'as Ahmed bin Mikdam el-Iclî, Zeyd bin Ahzam et-Tâî, Hasen bin Muhammed bin Sabbah Za'ferânî, Yahyâ bin Muhammed, Zekeriyyâ bin Yahyâ Tâî gibi zamanının âlimleridir. Kendisinden ise Ebû Amr bin Hayviye, Ebû Hafs bin Şâhîn ve diğer zâtlar ilim almıştır.

İbn-i Harbeveyh azîmli, heybetli, vekarlı, hâl ve hareketleriyle örnek bir alim idi. İbn-i Zülâk onun hakkında şöyle demiştir: "O, Kur'ân-ı kerîm ilminde, hadîs ilminde, kıyas ve ma'nâ ihtilâflarında âlim, fasîh konuşan bir zât idi. Çok az para ile geçinir, akrabasına iyilikte bulunurdu. Vâsıt'ta ve Mısır'da kadılık yapmıştır. Mısır emîri onu ziyâret için evine gelirdi." ilmî mes'eleleri anlatıp, yazdırdığı bir ilim meclisi vardı. İbn-i Haddâd şöyle demiştir: "Ebû Ubeyd İbni Harbeveyh Mısır'a geldiğinde onu büyük bir kalabalık karşıladı." Ramazan ayı girince, fıkıh âlimi Mensûr bin İsmail, Ramazan ayının girdiğini, hilâli gördüğünü ona haber vermeye gitmişti. Dönüşünde nereden geliyorsun denilince, kadının yanından dedi. İbn-i Haddâd "Kâdıyı nasıl buldun?" deyince, "Kur'ân-ı kerîmi bilen; fıkıh ilminde, hadîs ilminde, ihtilaflı mes'eleleri bilmekte, lügat ve târih ilminde âlim, vera' ve zühd sahibi bir zâtdır" dedi. Kâdılığı sırasında Hasen bin Sâlih el-Behnesî kendisine bir mektûb yazıp; insanların kendisini onun (kadının) huzûrunda kötülediklerinden yakınınca, Ebû Ubeyd ona şöyle cevap yazmıştır: "Senin aleyhinde olup seni kötüleyenler, methedenler kadar çok olsa, bu benim yanımda senin için bir noksanlık değildir. Nasıl olsun ki, seni methedenler kötüleyenlerden kat kat fazla. Bu mektûbta yazdıklarımı okuyunca tevâzu göster. Sakın, teb'ana bana kadıdan metheden mektûb geldi, diye açıklama, çünkü kalbleri, bağlılıkları zayıflar. Sen Hakka yakın olduğun müddetçe, ben seni kendime yakın görürüm. Hakdan uzaklaşırsan, benden de uzaklaşmış olursun, kalbimde yerin kalmaz! Vesselâm."

Ebû Ubeyd İbni Harbeveyh'in rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden biri şudur:

Ebû Hüreyre (radıyallahü anh), Resûlullahın (aleyhisselâm) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: "Ey Ebû Hüreyre! Kur'ân-ı kerîmi öğren ve öğret. Şüphesiz ki, sen bu hâl üzere ölürsen, melekler senin kabrini Kâ'be'nin ziyâret edildiği gibi ziyâret ederler. İnsanlara sünnetimi istemeseler de öğret. Eğer sırat üzerinde bir an bile durmadan geçip Cennete girmek istersen, kendi görüşüne göre Allahü teâlânın dîninde bid'at çıkarma!"

İbn-i Ömer'den şöyle rivâyet etti: Hazreti Ömer, Umre için Resûlullahtan izin isteyince, Resûlullah **"Yâ** ahî (Ey kardeşim) duânda bizi de unutma!" buyurdu.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 446

2) Mu'cem-ül-müellifîn cild-7, sh. 72

3) El-A'lâm cild-4, sh. 277

4) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 281

5) Târîh-i Bağdâd cild-11, sh. 395